

DIRECCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Cadena de Cort, núm. 11.—PALMA.

Excuses de mal pagador

SON molts, per desgracia, avuy en día; tants, que ja no 's poden contar ab sos dits, els cristians qui á pesar de tenir un còs condret, espiritualment son muts; com aquell malanat de que nos parla l' Evangèli.

A força de fer el sort á la veu enutjosa del remordiment, qu'aficantse dins lo seu còr com una espina de batser, no 'ls dexava viure aplaher y amargava com una gota de fèl la dolçor de ses alegríes, ja no senten la veu de Deu, qui altre temps los parlava per mèdi de sa consciència, que, en sentir dels Sants Pares, es lo seu pregoner: *præco Dei*.

Sorts á la veu de Deu, ho son també á la dels seus ministres, als predicadors, qui á n'aquest temps de Corema, s'afanyan y 's destexinen tant com poren, per tornar á la guarda petita del bon Pastor ses ànimes esgarriades, y... sorts de sa pitjor casta... d'aquells qui no volen sentir.

Sorts á les inspiracions del cel y á les baulades misterioses de la gracia, que desiara es dexten sentir á les portes de son còr, son també muts, talment com aquell possehit de l' Evangèli. El dimoni té fermada la seua llengua; y els pobres passen la major part de sa vida sensa confessar sos pecats, faltant axí á lo que té manat l'Iglesia de confessarse al manco una volta á l'any.

Ja ho sé que si los demanan de noves, vos dirán que no hi creuen... qu'axò de confessarse ja's passat de moda, qu' es propi no més d' infants y de beates. Però, si ho ecsaminam de prim compte, axò no son més qu'excuses de mal pagador. A sa llengua li poden fer dir lo que volen. Si volguessen parlar ab franquesa, ab lo còr demunt sa ma, dirían que no 's confessen per una rahó molt sencilla: perque no venen á bé mudar de vida. Perque axò de prometer de bon de veres, ab voluntat ferma y resolta, servá sempre el llum dret; axò de estar resòlts á no treure pus may en la vida els pès del solch que la lley de Deu los té senyat; axò d'haverse d'adondar als deù Manaments, sobre tot á dos... es cosa que los ve esquerra ma y cost' amunt: son massa traves per un que desitja viure aplaher y ab llibertat.

Heu vista la sabonera per la boca que fa un

cavall de sang, quant pren fua per una capavel·lada y li duen ses brilles ben ateades, perque no pech travelada y s'esboltesca? Idò lo meteix ni pren ab la confessió. Es lo fré que detura y posa emperóns y traves á les passións, y per axò aquestes murmuran quantr' ella rebel·les y alçurades. Son les males inclinacions, ròsch del peccat original: que lluitan y esperonetjan quantre la gracia que les vol clavar á la creu de Cristo ab los claus del sant temor de Deu, y per axò repetexen irades, de fet al manco, les metexes paraules que deya lo poble deicida, quant lo jutje covart li mostrava lo seu Rey coronat d'espines, vestit de púrpora escarnidora y ab un ceptre de canya en ses mans: *Nolumus hunc regnare super nos*. No volem qu'aquest reyni demunt nosaltres. Volem llibertat, ¡fora jous ni traves de cap casta! volem esser lliures com els aucells que volen per hont los dona la gana... no volem més rey que la nostra propia voluntat: *Non habemus regem nisi Cæsarem*.

Volen anar de les seues; no 's volen esmenar; per axò no 's confessan. No 's confessa s'usurer, qui embolica als pobres deutors dins les seues trampes, talment com sa taranta dins els fils sedosos de sa teranyina, y los afica ses mordales y beu la seua sang cobrantlos els interessos al vint ò quaranta per cent, ¿sabeu per què? idò perque te per ben cert qu'el confés no l'ha d'absoldre, si abans no restitueix lo robat á les seues víctimes.... y ell estima més els doblés que la seua ànima.

No 's confessa el jutje prevaricador qui, dexantse comprar per un quern d'unces ò de papiers de Banch ha fet callet perque caigués la balansa de la justicia, fallant quantre sa part que pletetjava ab tota la rahó del mon... sap qu'abans ha de restituir... y axò li sap un greu de l'ànima.

Ni 's confessa tampoch aquell procurador més llest que 'n Morèu, qui no més procura per la seua bossa, qu'engrexa ab la suor dels pobres... ni aquell empleat, qui, feta la lley feta la trampa, es capás de robar els claus de ses ferradures d'un cavall que va á galop... ni aquell qui te amistats que la lley de Deu prohibeix y tota consciència honrada rebutja... ni, per dirho d'una vegada, tots aquells qui no volen anar p'el camí dret, sinó que volen fer travessies y dresseres per arribar més prest á l'infèrn... saben que los donarán l'alto y los farán tornar arrera... y axò los ve

molt escríu. Si poguessem llevar, en que no fos més qu' el sisê y el setê, no bastarian els confessors, tanta seria sa solada de penitents.

El día que de bon de veres vulgan mudar de vida, desapareixerán totes aquestes escuses de mal pagador, talment com se fon la boirada ferida per la llum del sol... llavors correrán apenedits al confessor. ¡Deu fasse que hi arribin d' hora! ¡Deu vulla que la mort no los vengia per sorpresa, com desiara s' estrevé, sense darlos temps y tot de dir Jesús! Deu fassa que no' s cumplescan envers d' ells aquelles terribles paraules de l' Escripura: « Vos he cridat y esquius m' heu girades les espalles; día vendrá que 'm cercareu y no 'm trobareu!! »

MOSSEN ROMAGUER.

SENTINT MÚSICA

A les nobles senyoretas Lluïsa, Maria de les Mercès
y Maria dels Dolors Maroto

AGRAHIMENT

Quant jo sent els acords d' armonia
tan dolça y pausada
que á les cordes dormides extrehuen
les vostres mans blanques,
com que senti aleteig de les aures
ó d' aygos que passen,
rumoroses, suaus y tranquiles
per dins verdes plantes.

Quant jo sent tantes notes timbroses
depressa encalsarse
y ab tropell, pero clares, se senten
seguir l' una á l' altre,
me pareix escoltá esbarts de merles
cantant á trench d' auba
entre ausines, llorers y murteres
p' el vent oretjades.

Quant jo sent la remor de veus fondes
y fortes qu' estallan,
y potents y fantástiques tronan
ab tó d' amenassa,
¡ah!, m' assembla renou de tempesta
desencadenada
que bramula imponent y furiosa
per valls y montanyes.

Quant jo sent el trinar de veus fines,
molt fines y clares,
que tremolan alegres ó tristes
ferint la meua ánima,
armonies m' assembla llavors
sentir arrancades
per l' angélica orquesta que sona
dins l' eternal patria.

¡Ay!, quant voltros tocau, fugitives
les hores me passen,
com les notes que surten y volan,
se perden y callan....
« Si del mon es tan grata la música,
llavors mon có exclama,
¡qué serán, ¡oh, Deu meu!, les orquestes
del Regne inefable!

M. G. Y B., PVRE.

SANTS Y FESTES

DE LA PRESENT SETMANA

- Día 19. Dilluns.— El Patr.^a S. Jusep, espòs de N.^a S.^a
Día 20. Dimars.— S. Eugeni, mr.
Día 21. Dimecres.— S. Benet, ab. y fund.
Día 22. Dijous.— St. Ambrós de Sena, bisbe.
Día 23. Divenres.— S. Saturnino, mr.
Día 24. Dissapte.— S. Agapito, bisbe.
Día 25. Diumenje.— ✠ IV de Corema.— La Anunciació
de N.^a S.^a y Encarnació del Fill de Deu.

CADA COSA A SON TEMPS

Matines de fás

Així s' anomenavan á Mallorca ses que se cantan á ses iglesies els dimecres, dijous y divenres sants, y sa diuen de tenebres perque antigament se celebravan de nit. Vulgarment se diuen de fás en recordansa de que ab els troncs de les paumes de fassé solian, y encara ara heu acostuman á alguns pobles de la nostra illa, anar á fer renou dins les iglesies, just després d' acabades dites matines.

Fás es un mot d' origen catalá, corrupció de *farisèu*. En aquell temps qu' els cataláns y mallorquins perseguían tan desapiadadament als juhèus, los atupavan ab troncs de pauma, é insultavan cridantlos *fassos!* ó *farisèus!*

Se diuen Matines, paraula que se deriva de *Matutina*, que es lo meteix que *aubada*, perque antigament se resavan molt dematí, y se diuen *Nocturns* les tres parts de que constan, perque els primers feèls les solian resar durant les tres vigílies de la nit. Les Laudes, poch abans d' exir el sol.

El gran candeler triangular nomenat *Tenebrari* que serveix per aquests oficis, se posa en el presbitèri un poch més avall del lloch ahont el subdiaca canta la *Epístola*, y sostén quinze candelas grogues, siguent blanca la de més amunt (que en Mallorca deim *Marilla*, corrupció de *Maria*.)

Se coloca el *Tenebrari* en la part de la Epístola, perque simbolisa el poble hebreu, que fonch el primer á qui va venir á cercar Jesu Crist; y la figura triangular diuen que es un record de la fê que tenia la Verge *Maria* y els apòstols en la Santíssima Trinidad.

Cuant acaban dites Matines se diu el *Miserere* ab veu baixa y profunda per simbolisar el terror que se apoderá dels apòstols quant varen veurer prés á son Diví Mestre y també per indicar que durant la passió del Senyor apenes se deixá sentir la paraula divina.

¿Qué significa el renou y alborot que sol fer el poble immediatament de acabades les matines?

Significa l' alborot y desvèri que mogué aquella turba de facinerosos quant va anar á prender á Jesús en l' hort de Getsemani; y també el terratremol que se observá immediatament de haver expirat el Senyor.

Acabat el primer salm de Matines, s' escolá, apaga una candela del *Tenebrari*, comensant per la de més avall y á la part de l' *Evangèli*. Terminat el segón, apaga la de la part de l' *Epístola* que li correspon; y d' aquesta manera continúa sucessiva y alternativament després de cada un dels Salmes de matines y laudes.

Acabat el verset *Ut sine timore*, etc., del *Benedictus*, apaga una candela de les del altar major de la part del *Evangèli*, comensant per la de més enfora de la Creu. Acabat un altre verset apaga la de l' altra part, y així alternativament, de modo que quedan apagades totes al final del cántich.

Al repetir-se s' antifona del *Benedictus*, pren s' escolá s' única candela que ha quedat encesa en el *Tenebrari*, que es la de més amunt, y posantse ajonollat devora l' altar y part de la *Epístola* la mantén un instant en el aire.

Cuant els cantors comensan *Cristus factus est*, etc., la amaga, posantla derrera l' altar, de modo que no apareisca llum, fins que al sentir el renou que se fa al final de matines, la descubreix altra vegada, y collocantla en el meteix lloch del Te-

nebrari, la deixa una estona encesa y llavors la apaga.

El sentit místich de apagar una candela, després de cada salm, del Tenebrari, significa que els apòstols y les dues Marías, Jacob y Salomé, se apartaren sucessivament ò abandonaren á Jesu Crist quant lo veren en poder dels juhèus.

La *Maria*, no se apaga may, lo cual té molts de significats. Pareix que principalment simbolisa la fê constant, que tengué sempre la Verge Maria en la ressurrecció de son Diví Fill. Es una alegria també del meteix Jesu Crist, que, no obstant haver mort en quant Homo, vivía en quant Deu; y després de haver estat ocult en el sepulcre, resucitá poch després ab llum molt viva.

Se apagan totes les llums de la Iglesia per indicar el miserable estat en que quedá l' univèrs, quant s' apagá la *llum del mon*, es dir, quant morí Jesu Crist en mans dels homos.

També indica, l' apagament de les demás llums, la mort sucessiva de tots els profetes, els quals ab sos vaticinis iluminavan al poble hebreu.

MOSSEN J. B. ENSEÑAT.

SACRILÈGIS

Dilluns passat desaparegué un *copó*, ab les Hòsties que contenia, del sagrari de la parròquia de Sta. Creu á Palma.

Nostro affigidíssim Prelat maná á sos feèls diocessans que fessim tres dies de rogativa.

Volem creure que 'l lladre obrá impulsat únicament per la codicia del òr material, ignorant que posava les mans sobre el Santíssim y vertader Còs de Jesucrist sacramentat, Senyor de cèls y terra; si no fos axí, ni s' en penedís ab tot son còr y ánima,..... més li valdria, á n' aquell criminal, no haver nascut.

Preguem á Deu que li ferí el còr per plorar arrepenit tan horrorós sacrilègi; mentres, en desagravi, deim y repetim: *Alabat, adorat y glorificat sia el Santíssim Sagrament de lo Altar, ara y sempre, en tot temps y lloch. Amen, amen.*

El dimars de carnaval, va ocurri á Barcelona una desgracia que mostra ben clar sa justicia de Deu.

Uns cuants jovenòts desfressats, parodiavan el Santíssim Viátich, á dins un carro de màscares; y de sopte, un, que feya de malalt, representant al qui l' havia de rebrer, se sentí atacat de bon de veres. L' entraren tot depressa, dins una farmacia de per allá aprop, y morí casi tot d' una, sense dir Jesús.....

No importa fer cap esforços, per veurer aquí sa má de la Divina Justicia, castigant l' horrible sacrilègi, cansada de tanta abominació.

NOTICIES HISTÓRIQUES

XII

Any 1584.—Día 4 de Mars en el pobl. de Muro, la fundació del convent de PP. Mínims, junt á una vella ermita dedicada á Santa Ana, del qual fonch Conventual y Corrector el Beato Gaspar de Bono.—Hi ha son retrato á San Cayetano de Palma.

Any 1627.—En el convent de Santa María Magdalena de Palma, el senyor D. Baltasar de Borja, bisbe de Mallorca, feu la tercera translació del còs de la Beata Catalina Tomás.

SETMANA FRITA Y AB ESCABETXO

¿Aquí qué passa?

Arros ab carabassa.

Axò 's poria contestá en temps primé quant sa lley eclesiástica tenia dins es poble forsa de Lley, y era acatada y se cumplía rigurosament p' els que 's deyan (y efectivament heu eran) catòlichs de noms y de fets; y no com avuy al dia que tot hom passa per catòlich y molts no 'n tenen ni un pel.

¡Quin temps aquell! Jo encara vaitx á serhi á temps á coneixerho un poch durant ses meues *micedats*, abans de que s' *himne den Riego* anunciás la *gloriosa*, escampant *notes* de llibertat mal entesa. Y ¡qu' hem progressat (á lo cranch) de llavòres ensá!

¿Quin significat donan molts á sa paraula catòlich? ¿Qué precisa per essé catòlich segons sa inmensa majoria dels que passen per tals? Hi ha graus: uns creuen que per essé catòlich basta tení el seu nom registrat en el llibre de bautismes de sa parroquia; altres pensan esserho anant á sa *missa des gall* y qualche pich á algún *funeral de compromís de familia*; altres se creuen que ja fan oló de catòlichs duguent ó enviant una *corona y quatre ciris grochs* á n' es cementeri, el dia de Tots Sants decapvespre; y families hi ha que creuen (y están tranquiles llavò) que algún de sos membres mòr á lo catòlich enviant á cercá á correns s' extremunció depressa, quant el pobre malalt ja fa es derre baday. Cada cual se *forja* un catolicisme á *medida de sus gustos y...* ¡Viva la Pepa!

Concretém sa qüestió, y parlém de sa fruita del temps: á sa pregunta *¿aquí qué passa?* durant el temps sant de Corema se pot contestá *¿arros ab carabassa?* No, *renó, redenó; ¿aquí qué passa?* *Carnassa*. Axí queda retratada sa fisonomia de s' actual societat.

Abans sa Corema era temps de penitència, mortificació; y recuhiment: els homos se privavan de aná á sa taverna, acudían al sermó; dejunavan, se privavan de manjá carn, y á tant arribavan en molts de cassos, que encara que en es llit malalts, refuavan es brou; fogían de jochs, divertiments y *comèdis*; repassavan sa doctrina, se preparavan per á fer sa *bugada general* de sos pecats; feyan es propòsit de s' esmena, etc., etc.....; feyan una vida frugal y de vegetals... practicavan ses lleys de l' Iglesia catòlica.

Avuy ¿quí dejunia? casi ningú, y els que hu fan, sol ser un dijuni de *cerimonia*: bona parva, un bon panxó per diná, y una colació més abundant que un sopá de parayé de possessió, un dia d' òlla gran dins sa petita. ¡Magnífich catolicisme!

Y si entrám dins es ram de dones y senyores (per regla general més piadoses que 'ls homos) poques son ses que no trobin excusa ai dijuni: una perque pateix de *nivris*, un' altre perque es *cò...* ¡hi ha tanta debilitat (y debilitats) el dia de vuy! Y á sa consulta facultativa al *doctor* sobre si deu ó no dejuná, segueix, *por supuesto*, sa contestació obligada: caaa... senyora, lo que necessita vosté son forsa de bistechs y costelles torrades...; té vosté un *pols*.... d' un infant acabat de vení al mon... ¡Vaja una manera més hipòcrita de fer de catòlich!

¿Quí pren *bille?* ¿quí *surt de la parroquia* al dia d' avuy, sobre tot á Palma? Uns vuitcents ó un milanà de *beatos* que son generalment els meteixos que frecuentan els sacraments y s' els veu á totes ses comunions generals, y que no faltan ni á ses processons y demás actes de piedat que tenen lloch á n' es temples de sa Capital. Son tan poch y contats els catòlichs práctichs á Palma que (y axò es una mala senyal) els que *rossám* per l' Iglesia, mos coneixém no sols de vista sino de tracto y sabém uns dels altres els noms y llinatjes. ¡Quin síntoma més funest!

De dones que 's confessin.... axò *merece renglón aparte*.

De diversions y teatres: es cassinos y cafès están plens de gom en gom, y en es Teatre Circo s' hi fa comedia.

¿En voleu més? Y... ¿de la *bul-la?* s' Administradó sab ses que se despatxan. Basta y sobra per poder dir en tota veritat que están dins s' impèri de sa corrupció .. governats p' el dimoni, enfangats dins el mon y alimentats de *carnassa*.

Y dispensa, lector, si de poch ensá te fas *sermons*: están dins es *bull* de sa corema.

Per no fer llarch, no trech sa *eartera* ni buf á sa *trompeta* d' en Moll.

TOMÁS D' ETS AMBUYS.

CRESPELLS Y DOLCETES

Bombes.— El Sr. President de la *Comisió de bombers*, D. M. Enric Lladó, invitá al nostro Director á ohir les explicacions sobre son projecte de organizació de les brigades de *bombers* per extingir incendis á Palma. Dia 40 del corrent, reunits á dalt *la Sala* els representants de sis periòdichs s' enteraren amb molt de gust dels bons y laudables proposits del Sr. Lladó, qui, desde fá molts d' anys, trabaya per surtir d' aparatos útils á la *compañia de bombers municipales*. Demostrá que per lograrho, al manco s' han de gastar uns tres mil duros, dividint el servici en tres brigades, axo es: una de salvació de persones y mobles, un' altra de alimentadors de les bombes, y un' altra d' obrers apagadors.

Digne de tot elogi es el preposit del Sr. Lladó. Ara manca veurel realisat. Que conti amb l' humil ausili de la nostra MALLORCA.

Llimosna.—Agrahím á D. Ignaci Figuerola, amo de la *Tienda nueva de San José* (Central: Brondo 7, y Sucursal, Jaime II, 12 y 14) els cinch bonos de pa y arros que enviá á la Direcció d' aquest setmanari, per repartir á pobres menesterosos, el dia proxim de Sant Jusep.

Deu li pag la caritat.

Nou con vany.— Hem rebut los núms. 1 y 2 del *Butlletí de la llig. espiritual de Ntra. Sra. de Montserrat*, que surt á llum dins Barcelona. Son *regionalisme catòlich*, de bona rèl, nos es coralment simpátich. Ja té Catalunya una *veu* més que clamará, com clama el nostro setmanari, per l' endressament dels ideals modernistes; puis si el sigle XX no logra regenerarnos, será perque el materialisme del XIX nos haurá entrat finsdins el moll dels ossos. Y si les empreses de certs regeneradors nos han de tirar al fons de la corrupció y de l' immoralitat... tornem arrera!

Queda establít el camvi.

¡Damá será!... la festa del Patriarca Snt. Jusep, Patró dels obrers y dels hosdicis de pobres veks, regits por les *Hermanitas*. Qui los fassi almoyna fará una bona obra que Sant Jusep li agrahirá en aquest mon y en l' altre.

RECLAM

Amb el present número repartim un prospecte de la casa constructora d' ARMONIUMS y PIANOS J. M. Marassé, de Barcelona, la lectura del qual recomenam als nostros abonats.

¡ALA ATLOTES! Si sou trempades per brodá, y anau de feyna, á n' es carré de la Pietat, n.º 11-2.º, D.ª Catalina Durán vos ne donará á bastament, y així ab pa suat vos poreu espasá sa talent.

ENTRETENIMENTS

(Solusions á lo d' es número passat)

JEROGLIFICH CONPRIMIT.—Després d' un aplagador ve un escampador.

ENDEVINAYA.—Cain.

CAVILACIÓ

Banyalbufar, Lluchmajor, Calviá, Porreras, María

Amb sa primera lletra d' un d' aquests noms, en sa segona d' un altre, etc., formar es nom d' una ciutat.

UN PAGÉS.

LOGOGRIFO NUMERICH

- 1 — número romá.
- 6 2 — un animal.
- 1 4 3 — un llinatje.
- 5 4 1 7 — una ciutat.
- 1 4 3 2 5 — fácil sempre.
- 6 4 1 7 3 2 — per les montanyes.
- 1 2 3 4 5 6 7 — un regne antich.
- 7 1 4 3 2 5 — un verb.
- 6 2 3 7 5 — un altre de poch renou.
- 5 4 6 2 — per la mar,
- 6 7 3 — devall sa ma y peus.
- 1 7 — un membre humá.
- 6 — número romá.

ENDEVINAYA

Vols me dir, Miquel Durán,
tú que á Inca t' has criat:
¿qu' es lo que hi há just derrera
lo puig *Mingó* nomenat?

S. ELVIRO MÀS.

(Ses solucions en es número próxim.)

Imprenta de José Mir—1900

Devocionaris * Setmanes Santes * y * records de Primera Comunió

N' hi ha a balquena y a preus acomodats a sa tenda d' articles d' escriptori d' en Jusep Mir, (carré de la Cadena de Cort, n.º 11.)

També hi trobaréu un hermós surtit d' eserivanies y tintés de tota classe a preus may vists per lo barato.

Ara es hora, si anau d' això; més envant, tal vegada no será possible fer oferiments tan ventatjosos.